

Tekoäly radion uutistenlukijana – mitä mieltä yleisö on tekoälyuutisankkurista?

Nenna Jokinen
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Journalismi
Opinnäytetyö
2025

Tiivistelmä

Tekijä(t) Nenna Jokinen
Tutkinto Medianomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Tekoäly radion uutistenlukijana – mitä mieltä yleisö on tekoälyuutisankkurista?
Sivu- ja liitesivumäärä 27+1
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää mitä ajatuksia tekoälyn käyttö radion uutistenlukijana herättää yleisössä. Lisäksi tavoitteena oli selvittää yleisön mielipiteitä siitä, mitä hyvää ja mitä huonoa on tekoälyn lukemissa radiouutisissa. Päädyin aiheeseen, koska olen itse työskennellyt radiouutisissa ja aihe oli minulle sitä kautta looginen valinta. Aihe on ajankohtainen, koska Bauer Media otti Suomessa ensimmäisenä käyttöön tekoälyuutisankkurin radiouutisissa huhtikuussa 2024.</p> <p>Haastattelin opinnäytetyöhöni viittä henkilöä. Kaikki haastateltavat kuuntelevat tai ovat kuulleet sekä ihmisen lukemia että tekoälyn lukemia radiouutisia. Haastateltavia käsitellään tässä opinnäytetyössä täysin anonymisti eikä aineisto sisällä tunnistettavia henkilötietoja. Käytin tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua ja analysoin haastatteluaineistoa aineistolähtöisen teemoittelun avulla.</p> <p>Haastateltavien ajatukset tekoälyuutisankkurista korreloivat siihen, mitä ajatuksia tekoälyn käyttö journalismissa heissä herätti. Haastateltavien käsitykset tekoälyn käytöstä journalismissa riippui siitä, mitä aiheita tekoälyn avulla käsitellään. Haastateltavat suhtautuivat tekoäly käyttöön enemmän myönteisesti aiheissa, joissa ei vaadita ihmisen tulkintaa.</p> <p>Haastateltavien mielestä tekoälyuutisankkurin hyvät ominaisuudet ovat tiedonvälityksen toteutuminen ja ylimääräisen tunnekuorman pois jääminen. Tekoälyuutisankkurin huonot ominaisuudet ovat puolestaan inhimillisyyden puuttuminen ja tekoälyuutisankkurin ääni. Haastateltavat kuvailivat tekoälyn ääntä monotoniseksi, robottimaiseksi ja konemaiseksi.</p> <p>Johtopäätöksenä syntyi pohdinta siitä, että negatiiviset ajatukset tekoälyuutisankkurista johtuvat lopulta siitä, mitä ihmiset ovat tottuneet kuulemaan aikaisemmin. Lisäksi negatiiviset ajatukset liittyivät epätietoisuuden tunteeseen tekoälystä ja sen käyttömahdollisuuksista.</p>
Asiasanat Radiouutiset, tekoäly, uutistenlukija, radioääni

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tietoperusta	3
2.1	Käsitteiden määrittely.....	3
2.2	Radiouutisten historia Suomessa.....	4
2.3	Aikaisempi tutkimus radioäänestä.....	5
2.4	Tekoälyuutisankkurin käyttö Suomessa ja maailmalla	7
2.5	Yleisön käsitykset tekoälystä journalismissa.....	8
3	Tutkimusmenetelmä ja aineisto.....	10
3.1	Aineiston kerääminen teemahaastattelun avulla.....	10
3.2	Haastattelun vaaranpaikat	11
3.3	Laadullinen sisällönanalyysi ja teemoittelu	12
3.4	Aineiston esittely	12
4	Tulokset.....	14
4.1	Mitä ajatuksia tekoälyn käyttö uutistenlukijana herättää?	14
4.2	Mitä hyvää on tekoälyuutisankkurissa?.....	16
4.3	Mitä huonoa on tekoälyuutisankkurissa?	17
5	Johtopäätökset ja pohdinta	20
5.1	Tottuminen aikaisempiin toimintatapoihin	20
5.2	Epätietoisuus herättää negatiivisia tunteita.....	21
5.3	Tulevaisuusnäkymät ja jatkotutkimusehdotus.....	21
5.4	Työn luotettavuus.....	22
5.5	Oman opinnäytetyöprosessin arviointi	24
	Lähteet.....	26
	Liitteet	28
	Liite 1. Teemahaastattelurunko	28

1 Johdanto

Tekoäly on tullut Suomessa ja maailmalla journalismin kentälle jäädäkseen. Tekoälyn kaltaisia teknologioita on käytetty uutisorganisaatioissa jo pidemmän aikaa, mutta generatiivisen tekoälyn myötä uutistoimistot alkoivat hyödyntämään tekoälyä enemmän uutisisältöjen tuottamisen apuna. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.) Suomessa tästä yhtenä esimerkkinä on tekoälyn käyttäminen radion uutistenlukijana.

Bauer Media aloitti uutisyhteistyön Suomen Tietotoimiston (STT) kanssa 5. huhtikuuta 2024. Bauer Median kanavilla kuultiin tuolloin ensimmäistä kertaa tekoälyn lukemat radiouutiset. Aiemmin radio-kanavien uutistuotannosta vastasi MTV ja uutistenlukijana toimi ihminen. Tekoälyn lukemat radiouutiset ovat STT:n ammattitoimittajien kirjoittamia, ja ne ovat käyneet läpi toimitusprosessin. (Bauer Media 2024.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia, mitä ajatuksia tekoälyn käyttö radion uutistenlukijana herättää yleisössä. Tarkoituksena on myös selvittää yleisön käsityksiä tekoälyn hyvistä ja huonoista puolista radion uutistenlukijana.

Tutkin aihetta opinnäytetyössä laadullisella tutkimusmenetelmällä. Menetelmänä käytän teemahaastattelua. Analysoin haastatteluaineistoa sisällönanalyysillä aineistolähtöisen teemoittelun avulla. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, sillä en ole itse törmännyt Suomessa tutkimukseen aiheesta. Radion uutistenlukijan äänen merkityksestä on aikaisempaa tutkimusta, mutta se keskittyy ihmisen lukemiin uutisiin.

Tätä tutkimusta varten toteutin teemahaastattelut, joihin osallistui viisi henkilöä. Teemahaastatteluilta selvitin radiouutisia kuluttavan yleisön mielipiteitä tekoälyn käyttämisestä radion uutisankkurina. Teemahaastattelu mahdollisti tutkia haastateltavien mielipiteiden taustalla vaikuttavia ennakkoluuloja ja asenteita. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina.

Henkilöt, jotka osallistuivat tutkimukseen, eivät ole journalismin parissa työskenteleviä ammattilaisia. Tällä tutkimuksen laatu pysyy luotettavampana, kun tarkoitus on tutkia yleisön mielipiteitä eikä esimerkiksi journalistien mielipiteitä tekoälyn hyödyntämisestä, sillä se olisi jo toinen tutkimuksen kohde.

Johdannon jälkeen määrittelen työni keskeiset käsitteet, minkä jälkeen kerron lyhyesti radiouutisten historiasta, jotta ymmärrämme paremmin muutosta. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen keskeisen tietoperustan. Opinnäytetyöni teoreettinen lähtökohta perustuu jo olemassa olevaan tietoon siitä, miten tekoälyä hyödynnetään journalismissa ja miten yleisö suhtautuu siihen. Suomen lisäksi myös maailmalla on hyödynnetty tekoälyä sekä radion että television uutisankkurina.

Kolmannessa luvussa esittelen menetelmäkirjallisuuden avulla valitsemani tutkimusmenetelmän ja aineiston. Lisäksi pohdin tutkimukseni kannalta mahdollisia vaaranpaikkoja. Neljännessä luvussa esittelen tutkimukseni keskeiset tulokset. Viimeisessä luvussa kirjoitan työni johtopäätöksistä ja pohdin tutkimuksen luotettavuutta sekä opinnäytetyöprosessin onnistumista.

2 Tietoperusta

Tässä luvussa määrittelen työni keskeiset käsitteet ja tietoperustan, joita hyödynnän opinnäytetyön empiirisessä osassa. Käsitteiden määrittelyn jälkeen aloitan lyhyellä katsauksella radioutisten historiaan, jotta muutosta pystyy vertailemaan nykyhetkeen. Lisäksi käsittelen tekoälyn käyttöä journalismissa sekä yleisön mielipiteitä tekoälyn hyödyntämisestä journalistisissa tehtävissä. Esittelen myös aikaisempaa tutkimusta hyvästä ja huonosta radioäänestä, sillä se toimii vertailukohtana tekoälyn lukemille radioutisille.

2.1 Käsitteiden määrittely

Sanalla radio tarkoitetaan perinteisesti arkikielessä antennin kautta vastaanotettavia yleisradio-luonteisia äänilähetyksiä. Äänilähetyksistä käytetään myös englannin kielen termiä broadcasting. Teknisesti radiolla tarkoitetaan näkymättömien vapaasti etenevien sähkömagneettisten aaltojen hyödyntämistä viestintään. (Nieminen & Nordenstreng 2017, 138.) Tämän opinnäytetyön kannalta sanat viestintä ja äänilähetykset tiivistävät radion merkityksen.

Uutinen on perinteisin ja käytetyin juttutyyppi journalismissa. Uutinen kertoo nimensä mukaisesti uutta tietoa. Se noudattaa aina samaa tekstin rakennetta eli uusin tai tärkein asia kärkeen ja taustatiedot vasta näiden jälkeen. Uutinen vastaa kysymyksiin mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka tai ketkä. (Jaakkola 2013, 179.) Radiouutinen tarkoittaa yksinkertaisesti radion uutislähetystä (Kielitoimiston sanakirja saa.).

Tekoälyllä tarkoitetaan koneen kykyä käyttää taitoja, joiden on perinteisesti ajateltu olevan ominaisia vain ihmisille. Näitä taitoja ovat esimerkiksi päättely, oppiminen ja suunnittelu. Tekoäly on käsitteenä laaja ja sen alle kuuluvat esimerkiksi robotit, hakukoneet ja asioiden internet. Ihmiset eivät aina edes tiedosta käyttävänsä tekoälyä. (Euroopan parlamentti 2020.)

Opinnäytetyössäni rajaan tekoälyn koskemaan ainoastaan generatiivista tekoälyä ja sen hyödyntämistä journalismissa. Generatiivinen tekoäly on Sitran (s.a.) määritelmän mukaan tekoälymalli, joka tuottaa uudenlaista sisältöä videoiden, kuvien, äänen ja kirjoitetun tekstin muodossa. Generatiivista tekoälyä voidaan hyödyntää avustavissa tehtävissä, kuten chatboteissa ja puheen muuttamisessa tekstiksi ja päinvastoin. Jälkimmäinen esimerkki koskee opinnäytetyöni tutkimuksen kohdetta eli tekstin muuttamista puheeksi.

Kielitoimiston sanakirjan (s.a.) määritelmän mukaan radioääni tarkoittaa lyhyesti selitettynä radiossa puhuvan ääntä, radioon sopivaa ääntä sekä radioesiintyjän ääntä. Suomessa on tutkittu äänen vaikutelmia ja hyvää radioääntä. Mielenkiintoista on, miten tekoälyn ääni koetaan verrattuna ihmisen ääneen. Kaivataanko radion uutisankkurilta ihmispuheelle tyypillisiä ominaisuuksia vai

riittääkö, että ääni on selkeä ja viesti menee perille. Käsittelen myöhemmässä kappaleessa tutkimusta siitä, mitä ominaisuuksia on pidetty perinteisesti hyvinä tai huonoina radiouutisissa.

2.2 Radiouutisten historia Suomessa

Jotta pystymme tutkia paremmin muutosta radiouutisten nykytilaan, on tärkeä myös tehdä katsaus radiouutisten historiaan. Tässä aluvuossa esittelen lyhyesti radiouutisten historian pääpiirteineen.

Suomessa ensimmäiset radiouutiset kuuluivat 9. syyskuuta vuonna 1926 STT:n toimittamina. Lähetyksessä kerrottiin todennäköisesti Arkadianmäen kallioiden louhimisesta uuden eduskuntatalon rakennustöiden takia. Aluksi Yleisradion vuorossa oleva toimittaja luki uutiset kahdesti päivässä. Myöhemmin vuonna 1937 radiouutisia alkoivat lukea STT:n omat toimittajat. (STT 2016.)

Radiotoiminta keskitettiin alkuvuosina Yleisradiolle, joka perustettiin 1926. Radiotoiminnan tarkoituksiksi kirjattiin radio-ohjelmien valmistaminen ja lähettäminen. Yleisradion monopoliasema jatkui aina vuoteen 1985. Kaupallinen radio tuli Yleisradion rinnalle kyseisenä vuonna. Vuosi 1985 oli kaupallisen radion ensimmäinen toimintavuosi. (Radio Media s.a.)

STT:n toimittamia uutisia kuulee tänä päivänä Bauer Median yhdellätoista kanavalla tekoälyn lukevana. Muutos on huomattava, kun vertaa ensimmäiseen uutislähetykseen melkein sata vuotta sitten.

Historian merkittäviä uutistapahtumia on tiedotettu radiouutisten avulla aina tähän päivään saakka. Esimerkiksi Talvisodan alkaminen, Yhdysvaltain presidentin J.F. Kennedyn salamurha ja Estonian uppoaminen (STT 2016).

Kun katsomme radiouutisten historiaan, voimme päätellä, että radiouutisten tarkoitus ei ole muuttunut mihinkään. Tietoa on välitetty maailman tärkeimmistä uutistapahtumista samalla tapaa kuin tänäkin päivänä. Sen sijaan radiouutisten kuuluttaja on muuttunut sanana radion uutistenlukijaksi. Lähetysten äänenlaatu on parantunut ja uutislähetykset ovat siirtyneet Yleisradiolta myös kaupallisten radiokanavien taajuuksille.

Radiouutisten lukutapaa on arvosteltu myös aikaisemmin. Radiouutisia moitittiin alkuaikoina ”paperinmakuisiksi” ja radiouutisia leimasi pitkään jäykkyys ja virallisuus, sanoo mediahistorioitsija Helsingin yliopiston dosentti Jukka Kortti STT:n (2016) artikkelissa. Lehtiin tarkoitettuja uutisia ei muotoiltu radioon sopiviksi, mikä aiheutti leiman jäykkyydestä. Tästä voi päätellä, että radiouutisten puhetaapaa on arvioitu jo tuolloin.

2.3 Aikaisempi tutkimus radioäänestä

Tässä luvussa esittelen aikaisempaa tutkimusta radioäänestä ja etenkin uutistenlukijan äänestä. Aikaisempi tutkimus toimii vertailukohtana opinnäytetyöni empiirisessä osassa. Suomessa radioääntä on tutkittu pääosin opinnäytetöissä, kandidaatintutkielmissä sekä progradu-tutkielmissä. Lisäksi Maarit Valo on väitöskirjassaan tutkinut suhtautumista äänen ominaisuuksiin. Aikaisempi tutkimus ei kuitenkaan ole täysin optimaalinen lähtökohta, koska vertailun kohde on tekoälyn lukemat radiouutiset. Päädyin tähän vertailukohtaan, koska aikaisempaa tutkimusta tekoälyn äänestä ei ole omien havaintojeni mukaan tehty vielä Suomessa.

Maarit Valo on tutkinut väitöskirjassaan (Valo 1994) suhtautumista äänen erilaisiin ominaisuuksiin ja käsityksiin hyvästä ja huonosta radioon sopivasta puheäänestä. Puheviestintätieteen näkökulmasta puheen äänellisillä ominaisuuksilla tarkoitetaan esimerkiksi laatua, sävelkorkeutta, ääntämistä ja voimakkuuspiirteitä. (Valo 1994, 11.)

Valo on tutkinut ääneen asennoitumista radiokontekstin kautta, jonka avulla vastaajat ja kuuntelijarvioijat ovat virittäytyneet tutkimustilanteessa pohtimaan äänellistä ilmaisua radion vaatimuksiin sopiviksi. Radioon kohdistuvat odotukset kuitenkin vaihtelevat, sillä radio ei ole ainoastaan yksi yhtenäinen konteksti. Odotuksiin vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi puhetilanne, radiokanava ja ohjelma. Lisäksi puhujan äänen arviointiin vaikuttaa suhtautuminen puhujan edustamaan radioon. Paikallisradioon suhtaudutaan vapaamielisemmin, kun taas Yleisradion uutis- ja ajankohtaisohjelmissä esiintymistä koskevat normit ovat yksimielisemmät ja kriittisemmät. (Valo 1994, 78, 84.)

Valo kuvailee uutistenlukua suomalaisessa radiossa äänellisiltä piirteiltään tunnistettavaksi ja muista radioviestinnän tilanteista erottuviksi. Uutiset luetaan virallisella lukutavalla muodolliseen tyyliin, jotta pyritään antamaan luotettava sävy. Asiaohjelmia ja tiedottavia lähetyksiä arvostetaan, ja tämän takia ne mielletään esiintymisen suhteen vaativiksi. Puhuja on asemaltaan korkea, jonka luotettavuuden perusta kumpuaa ammatin hallinasta. Puhujalta ei odoteta avoimuutta, vapautuneisuutta tai luontevuutta. (Valo 1994, 82, 207.)

Valon tutkimuksessa osa vastaajista kuvaili hyvää ja huonoa ääntä ”esimerkistöjen” avulla. Esimerkistöillä tarkoitetaan tässä tapauksessa muun muassa toimittajaryhmiä, kuten uutistenlukijoita. Uutistenlukijaesimerkistöä käytettäessä huonot äänipiirteet, jotka nousivat esille, olivat opittu nuotti, keinotekoinen puherytmi, monotonisuus ja liiallinen nopeus. (Valo 1994, 121.) Tämä on mielestäni ristiriidassa sen väitteen kanssa, ettei puhujalta odoteta vapautuneisuutta tai luontevuutta, koska monotonisuus voidaan mieltää vastakohtaksi luontevuudelle.

Tutkimusvastausten perusteella Valo muodosti hyvää ja huonoa ääntä kuvaavat prototyypit. Prototyyppi muodostettiin toistuvista äänenpiirteistä liittyen hyvään ääneen ja vastaavasti huonoon ääneen. (Valo 1994, 122, 123.)

”Hyvä ääni on selkeä, vaihteleva, rauhallinen, mielummin matala kuin korkea sekä jossain määrin persoonallinen.”

”Huono ääni on kimakka, monotoninen, epäselvä ja hätäinen, ja siinä on usein jokin puhevika.”

Heli Lomu (2010) on tutkinut opinnäytetyössään, minkälaista ääntä vaaditaan radiojuontajalta radion asiaohjelmissa. Lomun toteuttamien haastattelujen perusteella hyvä ääni oli haastateltavien mielestä esimerkiksi luonnollinen, selkeä, läsnä oleva, kantava ja aito. Eniten vastauksissa nousivat esille selkeys ja luonnollisuus. Huonoa ääntä kuvailtiin puolestaan narisevaksi, kähiseväksi, liian monotoniseksi, liian matalaksi tai liian korkeaksi. (Lomu 2010, 20, 21.)

Julia Valtanen selvitti (2021) kandidaatintutkielmassaan, minkälainen on hyvä radioääni ja minkälainen puolestaan huono radioääni. Toisin, kun Valon (1994) väitöskirjassa ja Lomun (2010) opinnäytetyössä Valtanen rajasi tutkimuksen koskemaan vain radion uutistoimittajien ääntä. Tämä on myös oman tutkimukseni kannalta olennainen rajaus.

Haastattelujen perusteella hyvästä radioäänestä nousi esiin kaksi teemaa, jotka olivat sopiva huomaamattomuus ja ilmaisun selkeys. Ilmaisun selkeydestä esiin nousi vielä kaksi alateemaa, jotka olivat artikuloinnin selkeys ja sopiva puherytmi. (Valtanen 2021, 23.)

Äänen huomaamattomuutta perusteltiin Valtasen haastatteluissa esimerkiksi siten, että radion uutistoimittajan ääni ei saa herättää liikaa huomiota. Piirteitä, jotka olivat haastateltavien mielestä huomiota herättäviä, olivat esimerkiksi mahdollinen murre tai puhevika. Silloin kuuntelijoiden huomio kiinnittyy uutisten sijaan uutistenlukijaan. (Valtanen 2021, 23.)

Yksi haastateltavista nosti esille, että ”hajuton, mauton ja väritön” ääni ei kuitenkaan tarvitse olla persoonatonta ääntä, jos ilmaisu on muuten selkeää. Kyseisen haastateltavan mukaan pitkään radiouutisia tehneet henkilöt lukevat uutisia ”tietyllä nuotilla”. Haastateltavan mielestä persoonallinen ääni on ”raikas tuulahdus” uutta. (Valtanen 2021, 24.) Myös Valon (1994) tutkimuksessa haastateltavat, jotka pohtivat huonoa ääntä uutistoimittajan kontekstista nostivat esiin ”opitun nuotin” äänessä. Tästä voi päätellä, että uutistenlukijoiden opittu nuotti ei välttämättä ole pelkästään hyvä asia, vaikka se lisääkin osaltaan luotettavuuden tuntua.

Ilmaisun selkeys oli Valtasen haastatteluissa toinen pääteemaksi noussut hyvän äänen piirre. Kaksi alateemaa ilmaisun selkeydestä olivat artikuloinnin selkeys ja sopiva puherytmi. Näitä perusteltiin esimerkiksi siten, että radiouutisten aiheet ovat moninaisia ja vaihtuvat nopeasti, jolloin artikuloinnin on oltava selkeää. (Valtanen 2016, 26.)

Hyvän radioäänen lisäksi Valtanen selvitti haastatteluissa myös huonoja radioäänen piirteitä. Haastatteluissa nousi esille kolme teemaa, jotka olivat äänen epäselvyys, puheviat ja murteet. Huonon radioäänen arviointi ei kuitenkaan ollut Valtasen sanoin ”yksioikoinen tehtävä”. Yksi haastateltavista mainitsi, että kyseessä on lopulta mielipidekysymys. (Valtanen, 2016, 28.)

Tämä pätee myös Valon (1994) tutkimukseen, sillä vastausten kirjo oli osittain todella vaihteleva, sillä hyvää ja huonoa radioääntä kuvattiin monenlaisten adjektiivien avulla. Kuitenkin kaikissa tutkimuksissa on eriteltävissä yhtäläisyyksiä, jotka liittyvät hyvään ja huonoon ääneen.

Aikaisempien tutkimusten valossa voi todeta, että radion uutistoimittajaa kohtaan ollaan vaativampia. Yksi yhteinen hyvän äänen piirre, joka nousi esille esittelemissäni tutkimuksissa, oli selvästi äänen selkeys. Se on radiouutisille yksi ominainen piirre, jotta viesti menee perille. Selkeys ei kuitenkaan pois sulkenut uutistenlukijan äänen persoonallisuutta.

Huonon äänen piirteitä, jotka nousivat esille, olivat hyvän äänen vastakohtia eli esimerkiksi äänen epäselvyys ja monotonisuus. Vaikka olemme menneet ajassa valtavasti eteenpäin, näyttäisi siltä, että käsitykset hyvästä uutis- ja radioäänestä ovat pysyneet suhteellisen samana.

Absoluuttista totuutta hyvästä uutisäänestä on kuitenkin mahdoton muodostaa, sillä aivan kuin aikaisemmat tutkimukset osoittavat kyse on lopulta mielipiteistä. Myös mielipiteet tekoälyuutisankkurista tulevat hyvin suurella todennäköisyydellä eroamaan hieman toisistaan. Tutkimukseni tavoitteena on kuitenkin löytää suuntaa antavia käsityksiä tekoälyn ääneen suhtautumisesta.

Hypoteesini on, että tekoälyn lukemista uutisista nostetaan esille juuri ilmaisun selkeys, jotta uutinen välittyy perille. Toisaalta tekoälyltä puuttuu persoona kokonaan, joten mielenkiintoista on, kaitaanko tekoälyuutisankkurilta ihmisille tyypillisiä ominaisuuksia.

2.4 Tekoälyuutisankkurin käyttö Suomessa ja maailmalla

Kuten johdannossa esittelin, tekoälyä ja sen kaltaisia teknologioita on käytetty uutisorganisaatioissa jo pidemmän aikaa. Niiden käyttö on kuitenkin kätkeytynyt enemmän kulissien taakse. ChatGPT lanseerattiin loppuvuodesta 2022, minkä jälkeen on julkaistu useita muita generatiivisen tekoälyn työkaluja. Tämä on ollut merkittävä muutos siihen, miten toimitukset ovat alkaneet suhtautua

tekoälyn hyödyntämiseen uutissisällön tuotannossa. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.)

Tekoälyä voidaan hyödyntää journalismissa monin eri keinoin, kuten tiedonhankinnassa, sisällön jakelussa ja personoinnissa sekä sisällön luomisessa (STT 2022). Sisällön luominen on tutkimukseni kannalta olennainen tarkastelun kohde.

Tekoälyllä voidaan luoda esimerkiksi virtuaalinen uutistenlukija. Kiinalainen uutistoimisto Xinhua loi tekoälyuutisankkurin ensimmäisenä maailmassa (STT 2022). Myös Isossa-Britanniassa ja Meksikossa radio- ja televisiokanavat ovat kokeilleet tekoälyuutisankkureita (Reuters Institute & University of Oxford 2024). Suomessa ensimmäinen tekoälyuutisankkuri aloitti toimintansa Bauer Median kanavilla radiouutisissa, kuten tämän opinnäytetyön johdannossa esittelin.

2.5 Yleisön käsitykset tekoälystä journalismissa

Toimittajana työtä tekevänä henkilönä olen useasti kuullut tai ollut mukana keskustelussa, jossa pohditaan sitä, viekö tekoäly tulevaisuudessa toimittajien työt. Uhkakuvien lisäksi keskustelu on myös rakentavaa pohdintaa siitä, minkälaisissa tehtävissä tekoäly voi olla toimittajan työkalu ja helpottaa päivittäistä uutistyötä. Tämän keskustelun lisäksi tulisi pysähtyä miettimään myös sitä, mitä mieltä yleisö on tekoälyn käytöstä journalismissa, sillä journalismia tehdään ennen kaikkea yleisölle. Tekoälyn käyttöönotto kasvaa toimituksissa nopeasti, mutta tiedämme vähemmän siitä, miten uutisia kuluttava yleisö suhtautuu tekoälyn hyödyntämiseen journalismissa (Reuters Institute & University of Oxford 2024).

Tekoälyyn suhtautumiseen vaikuttavat useat tekijät, kuten maakohtaiset erot ja tekoälytietoisuus. Tekoälytietoisuuteen taas vaikuttaa esimerkiksi ikä, koulutustaso ja sukupuoli. Myös se, kuinka paljon tekoälyyn on törmännyt omassa arjessa vaikuttaa suhtautumiseen. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.)

On tärkeä tarkastella sitä, kuinka paljon ihmiset ovat nähneet tai kuulleet tekoälystä ja sen käytöstä, koska se voi vaikuttaa asenteisiin. Nämä asenteet voivat suoraan vaikuttaa siihen, miten ihmiset suhtautuvat tekoälyn avustamaa uutismediaa kohtaan. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.)

Tästä syystä aion omassa tutkimuksessa kysyä haastateltavilta ennen varsinaisia päätutkimuskysymyksiä, mitä he ajattelevat tekoälystä journalismissa yleisesti.

Reuters Instituutin raporttia varten toteutettiin kysely, jonka avulla selvitettiin uutisia kuluttavan yleisön käsityksiä tekoälyn ymmärtämisestä ja siihen suhtautumisesta. Laadullisen tutkimuksen

toteutti Kraft-niminen markkinatutkimusyritys. Tutkimukseen osallistui 45 digitaalista uutiskuluttajaa Meksikosta, Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.)

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kaikissa maissa vain pieni osa väestöstä tuntee olonsa mukavaksi käyttäessään tekoälyn avulla tuotettuja uutisia, vaikka ihminen olisi osana prosessia tai valvomassa sitä. Tutkimus osoitti, että ihmisten suhtautuminen yleisesti on vastustava, epäilevä ja pelokas. Iso osa yleisöstä ei myöskään ollut pohtinut sitä, miten tekoälyä voitaisiin hyödyntää uutisoinnissa.

Tekoälyn eri käyttötarkoituksiin uutistyössä suhtauduttiin eri tavoin. Vastausten perusteella tekoälyn käyttö taustatehtävissä ja uutisten jakelun parantamisessa hyväksyttiin helpommin kuin täysin uuden sisällön luominen. Myös käsiteltävä aihe vaikutti siihen, suhtauduttiinko tekoälyyn käyttöön myönteisesti vai kielteisesti.

Kielteiseksi koettiin sisällön luominen tekoälyn avulla aiheista, jotka vastaajien mielestä vaativat ihmisten tulkintaa, kuten vivahteikkautta ja herkkyyttä. Yksi tutkimukseen osallistujista vastasi seuraavasti:

” When you`re delivering, like, really triggering and hopeless news, it`s very emotional. Regardless of wether you want it to, it will affect you in some way or other, and I feel like humans kind of have that emotional context.” Mies, 19, Iso-Britannia

Puolestaan myönteisemmäksi koettiin aiheet, jotka perustuvat faktoihin ja lukuihin, kuten urheilutai vaalituloksiin. Yksi tutkimukseen osallistujista vastasi seuraavasti:

” Theo best thing is to try to keep the use of AI to facts, numbers, statistics and not analysis or opinion, where more context needs to be given. That is where humans are needed, to provide that value.” Nainen, 52, Meksiko

Tulokset myös osoittivat, että ne ihmiset, joilla oli suurempi tietoisuus tekoälystä, hyväksyivät tekoälyn käyttämisen uutistyössä helpommin kuin ne, jotka ovat kohdanneet tekoälyä vähemmän. (Reuters Institute & University of Oxford 2024.) Tulevaisuudessa tekoälytietoisuus tulee todennäköisesti kasvamaan ja voi olla, että ihmisten asenteet muuttuvat myönteisimmiksi, jos tekoäly tulee entistä tutummaksi eikä se ole enää niin vieras kuin tällä hetkellä.

3 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tässä luvussa esittelen valitsemani tutkimusmenetelmät menetelmäkirjallisuuden avulla. Lisäksi esittelen keräämäni aineiston ja haastatteluissa käyttämäni haastattelurungon. Päädyin opinnäyte-työssäni tutkimushaastatteluun, sillä aiheeni ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa. Tästä syystä on perusteltua saada uutta tietoa kysymällä ihmisiltä aiheesta haastattelun keinoin. Haastattelu on otollinen menetelmä, kun haluamme kuulla esimerkiksi ihmisten mielipiteitä, uskomuksia ja käsityksiä sekä saada esiin vastausten taustalla vaikuttavia motiiveja (Hirsjärvi & Hurme 2004, 11, 34).

Tutkielmassani haluan selvittää esimerkiksi ihmisten käsityksiä tekoälyyn suhtautumisesta, mikä voi vaikuttaa siihen, pidetäänkö tekoälyuutisankkurin käyttöä enemmän hyvänä vai huonona asiana. Taustamotiivien selvittäminen voi olla olennainen asia, kun halutaan uutta tietoa.

Vaikka haastattelu on yksi tiedonkeruun perusmuoto, menetelmällä on kuitenkin omat haittansa. Käsittelen lyhyesti myös haastattelun vaaranpaikkoja oman tutkimukseni näkökulmasta.

3.1 Aineiston kerääminen teemahaastattelun avulla

Tutkimushaastattelu on yksi käytetyimpiä menetelmiä yhteiskunta- ja käyttäytymistieteissä. Se on joustava tapa, sillä se soveltuu monenlaisiin tarkoituksiin ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 11.) Tutkimushaastatteluita voidaan tehdä monenlaisella tavalla ja ne voidaan jakaa eri lajeihin. Seuraavaksi käsittelen tutkimushaastattelulajin, jota käytän omassa tutkimuksessani eli teemahaastattelun.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Tälle haastattelumuodolle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää, mutta puolistrukturoiduille menetelmille yhteistä on, että haastattelun jokin näkökohta on muuttumaton, mutta eivät kaikki. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa kysymykset ovat kaikille vastaajille samat, mutta haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Tällöin ei ole käytössä valmiita vastausvaihtoehtoja. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47.)

Teemahaastattelussa keskitytään tietyn aihealueen teemoihin. Haastattelumuodon nimi kertoo jo siitä, että siinä keskitytään yksityiskohtien sijaan keskeisiin teemoihin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48.) Teemahaastattelun yhtenä etuna voidaan pitää sitä, että haastattelun aikana voidaan tarkentaa kysymyksiä haastateltavien vastauksiin perustuen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88).

Tutkimukseni teemahaastattelussa keskitytään tekoälyn käyttöön journalismissa ja etenkin radion uutistenlukijana. Teemahaastattelu takaa sen, ettei haastateltavilla ole valmiita vastausvaihtoehtoja, kuten kyselylomaketta, jossa olisi esimerkiksi monivalintakysymyksiä. Päädyin valitsemaan menetelmäksi teemahaastattelun, sillä aiheeni kannalta koin, että avoimet vastaukset ovat parempi

vaihtoehto valmiiden vastausvaihtoehtojen sijasta. Valmiit vastausvaihtoehdot olisivat voineet rajoittaa haastateltavien omaa ajattelua aiheen tiimoilta ja näin ollen tehdä vastauksista suppeita.

3.2 Haastattelun vaaranpaikat

Hirsjärven & Hurmeen (2004, 34) mukaan haastattelua tiedonkeruumenetelmänä ei pidetä ongelmallisena, ja tätä ongelmallisuutta ei oteta huomioon tutkimusraportoinnissa. Tästä syystä on mielestäni perusteltua pohtia myös oman tutkimukseni kannalta haastattelun haittoja ja luotettavuutta.

Hirsjärven & Hurmeen (2004, 35) mukaan haastattelun haittana voidaan pitää esimerkiksi sitä, että vapaamuotoisen haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi on haastavaa, sillä valmiita malleja ei ole. Opinnäytetyöni aiheesta ei ole vielä havaintojeni mukaan tutkittu, joten myöskään aikaisempaa tietoa aiheesta ei ole, lukuun ottamatta mielipiteitä, joita olen sattumalta kuullut liittyen tekoälyyn käyttöön uutistyoissa. Lisäksi haastattelu sisältää useita virhelähteitä, joita voi aiheutua sekä haastattelijasta itsestä että haastateltavista. Haastateltavalla voi esimerkiksi olla taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 35.)

Hirsjärvi & Hurme (2004, 124) pitävät myös haastattelun haittana sitä, että haastattelija voi olla kokematon. Kokematon haastattelija voi olla jännittynyt ja seurata liian tarkasti teemaluetteloa ja ennalta tehtyjä kysymyksiä. Tällöin tilaa ei jää sille, että haastateltava kuuntelisi haastateltavaansa.

Uskon, että oman tutkimukseni kohdalla pystyn kiinnittämään huomiota etenkin edellä mainittuun vaaranpaikkaan. Olen tehnyt toimittajana lukuisia haastatteluja, joten minulla on kokemusta erilaisista haastattelutilanteista ja näin yritän välttyä mahdollisilta virheiltiltä. Haastattelijana tahdon ottaa huomioon myös sen, että en yritä johdatella kysymyksillä haastateltavaa vastaamaan tietyllä tavalla. Tämänkin piirteen voi mielestäni luokitella Hirsjärven & Hurmeen käyttämän käsitteen ”haastattelun virhelähde” alle.

Haluan nostaa esille vielä yhden vaaranpaikan liittyen toteuttamiini haastatteluihin. Tutkimuksessani täytyy ottaa huomioon se, että haastateltavien joukko oli suhteellisen pieni otos. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastateltavien määrä on usein joko liian pieni tai liian suuri. Mikäli haastateltavien joukko on liian pieni, haastattelujen perusteella ei voi tehdä tilastollisia yleistyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 58.) Omassa tutkimuksessani oli viisi haastateltavaa ja aineisto antaa näin ollen vain suuntaa antavia tuloksia aiheesta.

Kuitenkin muutamaa henkilöä haastatteleamalla voidaan saada merkittävää tietoa. Esimerkiksi, jos tehdään tapaustutkimusta, jokainen yksittäiseen haastateltavaan kohdistuva tiedonkeruu voi sisältää suuren määrän havaintoja. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 59.) Lisäksi haastattelut mahdollistavat syvällisemmän tiedon hankkimisen verrattuna esimerkiksi kyselylomakkeisiin niin kuin luvussa 3.1

jo todettiin. Tästä syystä, vaikka haastateltavia oli suhteellisen vähän, tuloksena on merkittävää tietoa.

3.3 Laadullinen sisällönanalyysi ja teemoittelu

Sisällönanalyysilla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja. Dokumentteja voivat olla esimerkiksi kirjat tai artikkelit ja omassa tutkimuksessa haastattelut. Menetelmällä pyritään samaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

Tässä opinnäytetyössä käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistona toimii haastatteluista saatu materiaali. Aineistolähtöinen analyysi voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, jotka ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122).

Ensimmäinen vaihe sisällönanalyysissa on alkuperäisdatan pelkistäminen eli redusointi. Haastatteluista karsitaan tällä tavalla ylimääräinen ja epäolennainen sisältö pois. Pelkistäminen voi tapahtua niin, että aineistosta etsitään tutkimuskysymysten kannalta olennaisia ilmaisuja ja pilkotaan aineisto osiin. Pelkistäminen antaa pohjan seuraavalle vaiheelle eli ryhmittelylle. Ryhmittelyvaiheessa käydään läpi aineistoa ja etsitään esimerkiksi samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2016, 123.) Ryhmittely on oman tutkimuksen kannalta keskeinen analysointikeino.

3.4 Aineiston esittely

Toteutin kaikki haastattelut viikolla viisitoista huhtikuussa 2025. Neljä haastattelua toteutettiin teams-videoyhteydellä ja yksi haastattelu toteutettiin puhelinhaastatteluna. Haastattelut kestivät noin 20 minuuttia. Haastattelin yhteensä viittä henkilöä. Haastattelut toteutettiin yksitellen, sillä näin varmistin, että jokainen tuo esiin omat mielipiteensä, eikä perusta vastauksia muiden haastateltavien vastauksiin. Haastateltavien joukossa oli eri ikäisiä miehiä ja naisia. Jokainen haastateltava kuuntelee tai on joskus kuunnellut radiouutisia. Jokainen haastateltava on myös kuullut tai kuuntelee tekoälyn lukemia radiouutisia. Lisäksi kaikkia haastateltavia yhdisti se, että jokainen on työssänsä tai vapaa-ajallaan käyttänyt jollain tavalla tekoälyä.

Haastateltavat valikoituvat tutkimukseen mukaan sattumanvaraisesti niin, että henkilöt pystyivät itse ilmoittamaan kiinnostuksensa haastatteluun osallistumisesta. Ilmoitin omalla sosiaalisen median tilillä, että etsin opinnäytetyöhöni haastateltavia. Tätä kautta tieto tavoitti osan haastateltavista. Lisäksi hyödynsin omia verkostojani ja pyysin ihmisiä jakamaan tietoa eteen päin. Kriteerit haastatteluun osallistumiseen olivat, että henkilö kuuntelee tai on kuunnellut radiouutisia sekä ihmisen lukemana että tekoälyn lukemana. Haastateltavat eivät olleet minulle entuudestaan tuttuja

henkilöitä. Otantamenetelmänä tämä on mielestäni harkinnanvarainen. Harkinnanvaraisesta otantamenetelmästä käytetään nimitystä eliittiotanta, joka tarkoittaa sitä, että kohderyhmäksi valitaan henkilöt, joilta uskotaan saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta aiheesta. (Saaranen-Kauppinen & Puushiekkä s.a.)

Haastattelujen aihe ja alateemat olivat kaikille samat, mutta teemahaastattelu menetelmänä mahdollisti sen, että haastattelujen aikana pystyin esittämään myös tarkentavia kysymyksiä, jotka nousivat esiin haastateltavien vastausten perusteella. Kysymysten järjestys vaihteli ja saatoinkin esittää kysymykset erilaisessa muodossa riippuen haastateltavien edellisistä vastauksista. Haastattelu rungossa oli neljä keskeistä kokonaisuutta teemoittain. Aluksi keskustelin haastateltavien kanssa tekoälyn suhtautumisesta yleisesti ja kartoitin samalla jokaisen haastateltavan tietämystä tekoälystä. Sen jälkeen siirryttiin keskustelemaan tekoälyn käytöstä journalismissa, minkä jälkeen keskustelimme opinnäytetyöni kannalta olennaisimmasta teemasta eli tekoälyn lukemista radiouutisista. Lopuksi keskustelin haastateltavien kanssa tulevaisuusnäköyksiä tekoälyn käytön osalta niin radion uutistenlukijana kuin muissa journalistisissa tehtävissä.

Haastateltavia käsitellään tässä opinnäytetyössä nimityksillä H1, H2, H3, H4 ja H5. Tällä tavalla varmistan aineiston anonymisoinnin. Aineiston anonymisointi tarkoittaa sitä, että aineistoa käsitellään niin, ettei henkilöä voida tunnistaa aineistosta (Haaga-Helia s.a.).

4 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni keskeiset tulokset, jotka perustuvat tehtyihin haastatteluihin. Tuloksissa esittelen laatiini tutkimuskysymyksiin vastaukset. Lisäksi esittelen haastatteluissa esiin nousseet muut olennaiset havainnot. Esittelen myös tulosten kannalta keskeisiä esimerkkejä haastateltavien vastauksista.

Opinnäytetyötäni varten laatimani tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Mitä ajatuksia tekoälyn käyttö uutistenlukijana herättää?
2. Mitä hyvää ja huonoa on tekoälyuutisankkurissa?

Haastateltavien ajatukset tekoälyn käyttämisestä radion uutistenlukijana riippui siitä, minkälaisissa aiheissa tekoälyn käyttö ajateltiin olevan hyväksyttävää. Jokainen haastateltava nosti myös esiin inhimillisyyden puuttumisen, jos tekoälyä käytetään journalismissa. Inhimillisyyden puute oli myös selkeä tulos, kun selvitin kysymystä, mitä huonoa on tekoälyuutisankkurissa. Hyväksi asiaksi tekoälyuutisankkurissa nostettiin esille tiedonvälityksen toteutuminen ja selkeä ilmaisu.

4.1 Mitä ajatuksia tekoälyn käyttö uutistenlukijana herättää?

Ensimmäisen tutkimuskysymykseni tavoitteena oli selvittää, mitä ajatuksia tekoälyn käyttö ihmisuutistenlukijan sijaan herättää. Lähdin selvittämään tutkimuskysymykseen vastausta kartoittamalla, mitä mieltä haastateltavat ovat tekoälyn käyttämisestä journalismissa. Haastateltavien vastaukset korreloivat siihen, minkälaisia ajatuksia tekoälyuutisankkurin käyttö heissä herätti. Kysymyksen laajuuden takia vastaukset olivat keskenään hyvin erilaisia, mutta sisälsivät siitä huolimatta useita yhteisiä tekijöitä.

Tekoälyn käyttö journalismissa herätti haastateltavissa sekä negatiivisia että positiivisia tunteita. Kysymys herätti paljon pohdintoja siitä, missä tehtävissä tekoäly voisi korvata ihmisen. Lisäksi kartoitin haastateltavien mielipiteitä siitä, sopiiko tekoäly käytettäväksi paremmin johonkin toiseen aiheeseen kuin toiseen. Haastateltavien vastauksissa ilmeni samankaltaisia havaintoja, kuin Reuters Instituten & University of Oxfordin (2024) raportissa, jota esittelin opinnäytetyöni toisessa luvussa. Vastaukset olivat hyvin samankaltaisia etenkin sen suhteen, minkälaisissa aiheissa tekoälyn käyttöä pidettiin huonona ja hyvänä asiana.

Negatiiviseksi asiaksi jokainen haastateltava nosti esiin jossain kohtaa haastattelun aikana inhimillisyyden tunteen puuttumisen, kun tekoälyä käytetään journalismissa. Inhimillisyyden puute nousi myös keskeiseksi tulokseksi, kun kysyin, mitä huonoa tekoälyuutisankkurissa on. Tätä käsittelen lisää alaluvussa 4.4. Alla esimerkkejä siitä, miten haastateltavat pohtivat **inhimillisyyttä** ja sen puutetta, jos journalismissa käytetään tekoälyä.

”Toivoisi journalismissa, että se olisi ihminen, joka tekisi ne lopulliset tulkinnat ja kirjoittaisi sen jutun. Ihmisen tulisi aina tehdä päätelmät ja olla siinä sellainen **inhimillinen** tekijä mukana.” H1

”Olen lähtökohtaisesti sitä mieltä, että journalismissa pitäisi olla sellainen **inhimillinen ote**.” H2

”Tekoälyä käytettäessä puuttuu sellainen **inhimillinen** luovuus.” H3

”Kyllä minä suosin **ihmisiä** journalisteina. Se tuntuisi vähän oudolta, jos puhutaan vakavasta aiheesta, kuten kouluampumisesta, että tekoäly puhuisi siitä.” H4

”Sanoisin, että siinä on aikamoinen vastuu, kun käytetään tekoälyä. Jos siinä on jatkuvasti joku tiimi ympärillä arvioimassa sitä, niin semmoisessa näkis, että se on järkevää. Journalismihan on **ihmisille ihmisiltä**.” H5

Haastateltavien vastaukset ovat hyvin samankaltaisia verrattuna Reuters Institutin & University of Oxfordin raportin (2024) tuloksiin. Ihmisten suhtautuminen tekoälyyn journalismissa on toistaiseksi enemmän vastustava ja epäilevä, vaikka ihminen olisi mukana prosessissa.

Reuters Institutin & University of Oxfordin (2024) raportissa kielteiseksi koettiin sisällön luominen tekoälyn avulla aiheista, jotka vastaajien mielestä vaativat ihmisten tulkintaa, kuten vivahteikkuutta ja herkkyyttä. Tämä sama tuli ilmi esimerkiksi H4:n vastauksessa, jossa hän viittasi kouluampumisesta kertomiseen tekoälyllä. Lisäksi H4:n mielestä poliittisissa aiheissa ei tulisi käyttää tekoälyä.

”Kun puhutaan siitä, että joku poliitikko on toilaillut jotain, niin silloin pitää olla ihminen mukana.” H4

Myös muut haastateltavat nostivat esiin tilanteita, joissa tulisi olla inhimillistä tunnetta mukana.

”Siihen tulee luonnostaan semmoista tietynlaista hehkua, tunnetta tai sävyä, kun ihminen kertoo koiranpennuista, kauniista säästä tai Suomen maajoukkueen voitokasta pelistä.” H3

”Jos tapahtuisi jotain äkillistä esimerkiksi ”saimme juuri tiedon”, niin ihminen voi soveltaa sitä juttua.” H1

Tekoälyyn käyttöön journalismissa suhtauduttiin myös positiivisesti, kuten tämän luvun aloituskappaleessa totesin. Positiivinen suhtautuminen liittyi myös inhimillisyyden tunteeseen, mutta ikään kuin käänteisesti.

Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että inhimillisyyden puute voi olla hyvä asia tiedonvälityksessä, kun tunteet jäävät kokonaan pois. Haastateltavat antoivat esimerkkejä siitä, minkälaisissa aiheissa heidän mielestään tekoälyn käyttö voisi olla hyödyksi. Lisäksi he pohtivat sitä, missä tehtävissä tekoälyn käyttö ihmisen sijaan olisi hyödyllistä. Tekoälyn käyttö koettiin myönteiseksi aiheissa, jotka sisältävät esimerkiksi paljon dataa, teknisiä tietoja tai numeroita. Lisäksi tekoälyn käyttö koettiin myönteiseksi taustatiedon hankkimisessa ja lyhyissä tiedotus tyyllisissä uutisissa, kuten kolari-ilmoituksissa tai säätiedotteessa. Seuraavaksi esimerkkejä haastateltavien vastauksista.

”Esimerkiksi data-analyysejä voi tehdä tekoälyllä tai sitä voisi käyttää taustatiedon keräämiseen.” H1

”Jos halutaan lukea pörssikursseista, niin siinä se tekoäly olisi hyvä.” H2

”Jos minulle kerrotaan jostain autokatalyysaattoritestauksista, niin tekoäly voisi sopia siihen. Tekniset tiedot ja tämmöiset. Silloin, kun kysymys on tiedosta, faktasta ja uutisista niin sillä ei ole kauheasti merkitystä.” H3

”Jos puhutaan helpoista uutisista, kuten kolari-ilmoituksista tai säätiedotteesta, niin tällaisissa aiheissa tulee fiilis, että tämä on fiksumaa resurssien käyttöä.” H4

”Se voi olla, että tekoäly onnistuu joskus sanoittamaan paremmin aiheita, jotka vaativat empatiaa ja inhimillisyyttä, kun mukana ei ole tunnekuormaa.” H5

Haastateltavien vastaukset korreloivat jälleen Reuters Institutin & University of Oxfordin raporttiin. Raportin mukaan ihmiset kokivat myönteisiksi aiheet, jotka perustuvat faktoihin ja lukuihin, kuten urheilu- tai vaalituloksiin. Saman huomion pystyy osoittamaan oman haastatteluni vastauksia tarkastellessa.

Tekoälyn käyttö radionuutistenlukijana herätti siis samankaltaisia pohdintoja kuin tekoälyn käyttäminen journalismissa yleisesti. Uutisten aiheet vaikuttavat haastateltavien ajatuksiin tekoälyuutisankkurista. Lisäksi tieto siitä, että uutistenlukija onkin ihmisen sijaan tekoäly herättää jo itsessään negatiivisen ensireaktion.

4.2 Mitä hyvää on tekoälyuutisankkurissa?

Toinen tutkimuskysymykseni oli selvittää, mitä hyvää ja mitä huonoa tekoälyn lukemissa radiouutisissa on. Tässä alaluvussa esittelen, mitä hyvää tekoälyuutisankkurissa on haastateltavien mielestä. Vastaukset korreloivat paljon siihen, miten tekoälyyn käyttöön suhtauduttiin journalismissa.

Selvästi erottuva tulos tutkimuskysymykseen on, että kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että **tiedonvälitys toteutuu** varmuudella, kun käytetään tekoälyä.

Haastateltavien mielestä tekoälyn käyttö uutistenlukijana ei ole lopulta huono juttu, vaikka ensimmäinen reaktio oli kaikilla enemmän negatiivinen, kuin positiivinen. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tiedonvälitys ei kärsi, vaikka uutiset lukee ihmisen sijaan tekoäly. Seuraavaksi esimerkkejä haastateltavien vastauksista.

”Se lukee sen tekstin, jonka joku sille on laatinut, toivottavasti ihminen. Lopulta se ei kuitenkaan ole huono juttu. Kyllä sinä sen tiedon sitä kautta saat. Tiedonvälityksessä se toimii. En haluaisi sanoa sitä, mutta aika hyvin se tuollaisessa lyhyessä uutisformaattissa toimii.” H1

”Se lukee faktat konemaisesti.” H2

”Sillä ei ole mitään väliä, lukeeko uutiset ihminen vai tekoäly, jos sisältö ei muutu. Silloin, kun on kyse tiedosta, faktasta tai uutisista niin sillä ei ole kauheasti merkitystä.” H3

”Kaikista simppeleimmissä uutisissa, joilla ei ole niin paljon yhteiskunnallista merkitystä, on hyvä käyttää tekoälyä.” H4

Toisen tutkimuskysymyksen vastauksissa toistui samat pohdinnat kuin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla. Tekoälyuutisankkuri koetaan hyvänä asiana, kun se hoitaa yksikertaisimmat uutiset. Tiedonvälitys toteutuu tasapuolisesti ja ilmaisu on selkeää ja virheetöntä. Uutisaiheet vaikuttavat paljon siihen, milloin tekoälyn käyttö koetaan myönteiseksi. Lisäksi H5 nosti esiin sen, että tekoäly suoriutuu tehtävästä jopa paremmin, kun sillä ei ole ihmisille ominaista tunnekuormaa mukana.

Tiedonvälityksen toteutumisen lisäksi H4 nosti esille hyvänä asiana sen, että tekoäly on kustannustehokas. H4 perusteli asiaa siten, että ihmisille jää tällaisessa tilanteessa aikaa tehdä vaativampia tehtäviä.

”Joka juttuun ei mun mielestä tarvitse ihmistä ja se on ihan ok, että ihmisille keksitään jotain muuta kuin tosi simppeleitä juttuja.” H4

4.3 Mitä huonoa on tekoälyuutisankkurissa?

Toisen tutkimuskysymyksen tavoite oli myös selvittää, mitä huonoa tekoälyuutisankkurissa on yleisön mielestä. Vastaukset korreloivat tässäkin kysymyksessä sen kanssa, miten tekoälyyn käyttöön

suhtauduttiin journalismissa. Negatiiviset asiat, joita haastateltavat nostivat esiin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla, liittyivät inhimillisyyden tunteen puuttumiseen. Huonona asiana tekoälyuutisankkurissa koettiin tämä sama havainto inhimillisyyden katoamisesta.

Tekoälyuutisankkurin ääntä kuvailtiin esimerkiksi sanoilla **monotoninen, robottimainen, kone-mainen, tasapaksu** ja **tylsä**. Näistä kuvailuista muodostui käsitys siitä, että inhimillisyyys katoaa, kun ääni on tietynlainen. Seuraavaksi esimerkkejä vastauksista, joissa haastateltavat kuvasivat negatiivisia tunteita tekoälyuutisankkurista.

”Tekoäly tuntuu sellaiselta putkiuutiselta. Se vaan putkena työntää sen jutun ulos. Äänen värisävyt ja reaktiot jää pois, mitä uutisissa ehkä vähän on. Inhimillisyyys puuttuu siitä.” H1

”Tekoäly on kone, joka lukee uutiset monotonisesti. Se ei ole inhimillistä se uutisten lukeminen. Ei varmaan virheitä tule koskaan. Minun mielestäni kuuluu asiaan, että vähän joutuu korjaamaan jotain sanottavaa. Ne ovat inhimillisiä virheitä, ihminenhän ei ole kone.”H2

”Yhdet uutiset, jotka kuuntelin, olivat sellaista konemaista tykitystä. Niitä oli epämiellyttävä kuunnella.” H3

”Tekoälyn puhe kuulostaa monotoniselta.” H4

”Omalta kohdalta täytyy sanoa, että joku siitä kokonaisuudesta jää puuttumaan. Ne kuulostavat feikiltä. Toistaiseksi uutiset ovat olleet vähän monotonista. Niissä ei ole mitään äänenpainoja tai sananpainoja.”H5

Vastaukset osoittavat, että uutistenlukijan ääneltä odotetaan jonkinlaisia äänenpainon vaihteluita. Lukijalta kaivataan inhimillisyyttä ja myös virheitä sallitaan. Näitä ominaisuuksia ei löydy tekoälyltä. Myös uutisten aihevalinnat, kuten aikaisemmin esittelin, vaikuttivat haastateltavien käsitykseen siitä, mitä huonoa tekoälyuutisankkurissa on. Esimerkiksi H4:n pohdinnat siitä, miten tuntuu oudolta ajatukselta, jos tekoäly lukee vakavasta aiheesta, kuten kouluampumisesta.

Äänellisten ominaisuuksien puuttumisen lisäksi haastateltavat nostivat esiin myös muita asioita, joita kokivat negatiiviseksi, kun käytetään tekoälyuutisankkuria. Haastateltavia mietitytti ajatus siitä, että joudumme tilanteeseen, jolloin emme enää erota lukeeko uutiset ihminen vai tekoäly. Haastateltavat kertoivat jo nyt havahtuneensa siihen, ettei välttämättä edes tiedosta enää sitä, että tekoäly lukee uutiset.

”Jos tekoäly alkaa kuulostamaan enemmän ihmiseltä, sittenhän en tajuaisi, että se on tekoäly. Mä varmaan kiroilen sitä välillä, kun mä muistan, että asia on näin. Lopulta mulla on mun oma elämä, jota yritän elää. En mä varmaan kauheasti sitä itke. Välillä valitan, mutta en itke.”H4

”Sen aina välillä unohtaa, että tekoäly lukee uutiset. Välillä joutuu ihan miettimään, että tämä on nyt se tekoäly. Se herättää hämmennystä, ettei sitä enää huomaa.”H1

H1 nosti vastauksessaan esille myös, että hän toivoisi, että yleisölle tehtäisiin enemmän selväksi, jos käytetään tekoälyä. Myös H3 pohti samaa asiaa.

Lisäksi H2 ja H4 nostivat esiin sen, että tekoäly vie osaltaan toimittajien työtehtäviä, jos sen käyttö tulee lisääntymään tulevaisuudessa. Tämän lisäksi H3 ja H5 nostivat esiin sen, että yksinäisille ihmisille tämä muutos on huono asia, sillä radiossa kuuluvat uutiset saattavat olla ainut inhimillinen hetki päivässä, vaikka kyseessä on pelkkä uutislähetys.

”Mä ajattelen, että on paljon vanhuksia, jotka kuuntelevat paljon radiota. Se on heille todella tärkeää, että siellä on ihminen. Onhan sen paljon inhimillisempää. Ihminen, joka on äänessä omalla nimellään ja omilla fiiliksillään.” H3

”Ajattelen, että ihmisille, jotka ovat paljon yksin, sellainen inhimillinen puhe päivässä on todella merkityksellinen, vaikka ne olisivat vaan radiouutiset. Epäilen, että tekoälyn käyttö voi tehdä tuolle kokemukselle jotain” H5

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä opinnäytetyöni viimeisessä luvussa esittelen työni keskeiset johtopäätökset ja niiden pohjalta syntyneet pohdinnat. Laajemmin tarkasteltuna opinnäytetyöni aihe liittyy tekoälyn käyttöön journalismissa. Journalismin ja tekoälyn suhdetta on välttämätöntä tarkastella, sillä journalismi ei saa menettää luotettavuutta yleisönsä tekoälyn rinnalla.

Tässä opinnäytetyössä rajasin aiheen koskemaan tekoälyn käyttöä radion uutistenlukijana. Rajasin tutkimuksen kohderyhmän koskemaan radiouutisten kuluttajia eli yleisöä. Mielestäni on tärkeä tarkastella nimenomaan yleisön mielipiteitä, sillä journalismia tehdään yleisölle. Tällöin ihmisten on voitava luottaa myös prosesseihin, joita journalismissa hyödynnetään.

Merkityksellisempänä johtopäätöksenä tehtyjen haastattelujen perusteella voi todeta, että yleisö suhtautuu negatiivisesti tekoälyn lukemiin radiouutisiin, sillä ihmiset ovat tottuneet siihen, että ihminen lukee uutiset. Kyseessä on siis **tottumiskysymys**. Toinen keskeinen johtopäätös on se, että **epätietoisuus** aiheuttaa negatiivisia tunteita, mikä heijastuu siihen, että muutokseen suhtaudutaan varauksellisesti. Jokainen haastateltava nosti esiin jossain kohtaa haastattelujen aikana, ettei tiedä aiheesta tarpeeksi. Epätietoisuudesta ja negatiivisista tunteista huolimatta haastateltavat olivat sitä mieltä, että tekoälyn lukemissa radiouutisissa on myös hyviä puolia.

5.1 Tottuminen aikaisempiin toimintatapoihin

Ihmiset ovat tottuneet kuulemaan radiouutiset aina ihmisen lukemana. Tästä syystä inhimillisyyden puute nousi keskeiseksi tulokseksi, kun selvitin vastausta kysymykseen, mitä huonoa on tekoälyuutisankkurissa. Aikaisempi tutkimus hyvästä radioäänestä osoittaa sen, että ihmiset odottavat inhimillisiä ominaisuuksia myös radiouutisilta. Esittelin luvussa 2.3 aikaisempaa tutkimusta hyvästä ja huonosta radioäänestä, sillä käytin sitä vertailukohtana, kun tarkastelin tekoälyn lukemia uutisia verrattuna ihmisen lukemiin uutisiin.

Hyvää radioääntä kuvailtiin muun muassa selkeäksi. Tämä äänellinen ominaisuus nousi esille myös, kun haastateltavat pohtivat, mitä hyvää on tekoälyuutisankkurissa. Tekoälyuutisankkurin hyväksi ominaisuudeksi nostettiin esille ilmaisen selkeys.

Hyvää ääntä kuvailtiin myös luonnolliseksi ja tämä puolestaan on vastakohta tekoälyn lukemille radiouutisille. Haastateltavien mielestä tekoälyn lukemat radiouutiset ovat monotonisia ja robottimaisia. Vastaukset ovat samankaltaisia kuin luvussa 2.3 esittelemäni käsitykset huonosta radioäänestä. Näyttäisi siltä, että itselleni laatimani hypoteesi siitä, että radiouutisten lukijalta odotetaan inhimillisiä piirteitä, pitää paikkansa.

Tekoälyn ja ihmisen lukemista radiouutisista hyviksi ominaisuuksiksi nostettiin esille yhteisiä teki-
jöitä, kuten selkeys ja virheettömyys. Silti useampi haastateltava totesi, että pienet virheet ja inhi-
millinen ote lukemiseen on sallittua radiouutisissa. Ihmisiille ominainen äänenpainon vaihtelu koe-
taan jokseenkin tärkeäksi radiouutisten konseptissa.

Vaikka ensimmäinen reaktio haastateltavilla oli enemmän negatiivinen, he olivat valmiita suhtautu-
maan asiaan myönteisemmin ajan myötä. Jälleen kerran kyseessä on tottumiskysymys. Moni nosti
haastatteluissa esille, että tekoälyn lukemiin radiouutisiin voi tottua. Huolta kuitenkin herätti se, että
siihen tottuu liikaa, jolloin enää ei tule ajatelleeksi sitä, että uutiset lukee tekoäly. Käsittelen muu-
tokseen tottumista lisää luvussa 5.3, jossa pohdin tulevaisuusnäkyviä tekoälyn käytön osalta ra-
diouutisissa ja mahdollisesti muissa journalistisissa tehtävissä.

5.2 Epätietoisuus herättää negatiivisia tunteita

Haastattelujen alussa kysyin kaikilta haastateltavilta, herättääkö tekoäly tällä hetkellä enemmän
positiivisia vai negatiivisia tunteita. H1, H2 ja H3 suhtautuivat tekoälyyn enemmän negatiivisesti.
H4 ei osannut sanoa, ja H5 suhtautui hieman enemmän positiivisesti, korostaen kuitenkin, ettei ra-
dikaalisti. Kielteiset tunteet liittyivät kaikilla haastateltavilla epätietoisuuteen tekoälystä ja sen käyt-
tömahdollisuuksista.

Epätietoisuus liittyi nykyhetken lisäksi myös mahdollisiin uhkakuviin tulevaisuudesta. Negatiivisia
ajatuksia kuvailtiin epätietoisuuden lisäksi sanoilla pelko, huoli, vaarallisuus, hurja, överi ja surulli-
nen. Negatiivisten ajatusten taustalla on siis epätietoisuus yleisesti tekoälystä. Mielestäni oli tärkeä
kysyä haastateltavilta heidän ennako-oletuksiansa ja suhtautumista tekoälyyn, sillä tämä korreloi
selvästi sen kanssa, että tekoälyradiouutiset koettiin ensin enemmän kielteiseksi kuin myönteiseksi
asiaksi.

5.3 Tulevaisuusnäkyvät ja jatkotutkimusehdotus

Kuten luvussa 2.5 esittelin yleisön käsitykset tekoälyn käyttämisestä journalismissa ovat vielä hyvin
epäilevät. Samankaltainen ajattelu toistui myös toteuttamissani haastatteluissa ja tekemissäni tu-
loksissa ja tulosten johtopäätöksissä. Kaikkeen kuitenkin tottuu ja näen, että tulevaisuudessa teko-
älyn hyödyntäminen ei enää tunnu niin epäluonnolliselta kuin tällä hetkellä.

Haastattelujen aikana keskustelin haastateltavien kanssa myös siitä, mitä ajatuksia se herättää,
että tulevaisuudessa tekoälyn käyttö niin radiouutisissa kuin mahdollisesti muissa journalistisissa

tehtävissä tulee lisääntymään. Haastateltavat kertoivat, että tulevat suhtautumaan tekoälyn käyttöön tulevaisuudessa todennäköisesti myönteisemmin tai ainakin neutraalimmin kuin tällä hetkellä.

Epätietoisuudesta huolimatta neljä viidestä haastateltavasta oli jollain tasolla kiinnostunut tekoälystä ja seuraamaan siihen liittyviä aiheita. H1 oli ainut haastateltavista, joka sanoi, ettei käytä tekoälyä vapaa-ajallaan. H1 on kuitenkin töiden puolesta osallistunut tekoälykoulutuksiin. Myös muut haastateltavat ovat tekoälyn kanssa tekemisissä omissa töissään. Vaikuttaisi siltä, että se, kuinka paljon tekoälystä yleisellä tasolla tiedetään tai ei tiedetä vaikuttaa tuntemuksiin sen käyttötarkoituksista. Tästä voi päätellä, että tietoisuuden lisääntyessä tekoälystä, muutos hyväksytään helpommin, kun ymmärretään aihetta paremmin. Myös se, kuinka kiinnostuneita ihmiset ovat tekoälystä joko vapaa-ajallaan tai töiden kautta, vaikuttaa suhtautumiseen tekoälyn käytöstä journalismissa.

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että tekoälyn käyttö radion uutistenlukijan tehtävässä tulee todennäköisesti lisääntymään. Tähän suhtauduttiin jälleen kerran tottumiskysymyksenä. Useampi haastateltava kuitenkin nosti esille, ettei toivoisi kaikkien kanavien siirtyvän tähän käytäntöön. Haastateltavat pohtivat myös tekoälyn käyttöä muissa journalistisissa tehtävissä. Tätä kysymystä pohdittaessa toistui sama kuin tekoälyuutisankkurin käyttöä pohdittaessa. Haastateltavat tiedostivat tekoälyn käytön lisääntymisen, mutta suhtautuivat siihen varauksellisesti. Suurin huolen aihe oli, että tekoäly korvaisi ihmisen sellaisissa tehtävissä, joissa tarvitaan inhimillisyyttä niin kuin luvussa neljä kirjoitin.

Jatkotutkimusehdotuksena opinnäytetyöni aihetta voisi lähestyä rajaamalla tutkimukseen valittavat haastateltavat eri tavalla. Mielenkiintoista olisi kuulla journalistien mielipiteitä tekoälyuutisankkurista. Haastateltaviksi voisi valita journalisteja, jotka tekevät töitä radiouutisten parissa. Toinen ehdotus olisi tutkia aihetta jakamalla haastateltavat edustamaan eri ihmisryhmiä ja vertailla ryhmien välisiä vastauksia. Ryhmät voisi jakaa esimerkiksi ikäluokkien mukaan. Näin ollen tuloksissa voisi tulla enemmän hajontaa.

5.4 Työn luotettavuus

Pohdin työni luotettavuutta jo hieman luvussa kolme, jossa esittelin tutkimusmenetelmät ja aineiston. Tässä luvussa syvennyn lisää siihen, mitkä asiat vaikuttavat työni luotettavuuteen. Oma taustani vaikutti opinnäytetyön aiheen valikoitumiseen. Olen tehnyt paljon töitä radiouutisten parissa, joten tiedän aiheesta entuudestaan paljon.

Suhtautumiseni tutkittavaan aiheeseen oli etukäteen enemmän negatiivinen. Tiedostin kuitenkin koko opinnäytetyöprosessin aikana taustalla vaikuttavat ajatukset ja pyrin siihen, että omat ajatukset eivät vaikuta tutkimuksen tekemiseen.

Journalistin ammatissa puolueettomuus on yksi tärkeimmistä asioista, vaikka jokaisella on vapaa-ajallaan oikeus omiin mielipiteisiinsä. Koen, että onnistuin erinomaisesti pitämään puolueettoman otteen etenkin haastatteluja tehdessä. Annoin haasteltaville tilaa vastata, enkä yrittänyt ohjata vastauksia tiettyyn suuntaan. Kuten jo luvussa 3.2 kirjoitin, haastattelutilanteissa minua auttoi aikaisempi kokemus haastattelijana. Keskityin sekä ennen haastatteluita että haastattelujen aikana siihen, että vältän mahdolliset vaaranpaikat, joita voi liittyä haastattelutilanteeseen.

Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa täytyy ottaa huomioon myös haastateltavien määrä. Kuten aiemmin luvussa 3.2 kirjoitin, haastateltavien määrä vaikuttaa siihen, minkälaisia tuloksia tutkittavasta aiheesta pystytään saamaan. Tämä vaikuttaa myös tuloksien pohjalta tehtäviin johtopäätöksiin. Muodostin johtopäätöksiä sen perusteella, että aineistoissa toistui tiettyjä teemoja useammin kuin yhden kerran, mistä voi päätellä, ettei kyseessä ole pelkästään yksittäisen henkilön mielipide. Lisäksi tekemäni johtopäätökset tukevat myös tutkimuksen ulkopuolella kuulemiani mielipiteitä tekoälyuutisankkurin käytöstä. Tästä voi päätellä, että tutkimukseen osallistuneet haastateltavat edustavat jossain määrin suurempaa joukkoa.

Hirsjärven ja Hurmeen (2004, 184) mukaan haastattelujen luotettavuutta voi tarkkailla aineiston keruun laaduntarkkailulla. Aineiston laadukkuutta voi tavoitella etukäteen esimerkiksi tekemällä hyvän haastattelurungon sekä miettimällä etukäteen teemoja, joita voi haastattelujen aikana syventää. Valmistuin haastattelutilanteisiin huolella ja minulla oli valmiina haastattelurunko ja teemat, joita käytin jokaisessa haastattelussa.

Haastatteluaineiston laatua tarkkaillessa on myös otettava huomioon, että laatua voi parantaa sekä haastattelun aikana että sen päättymisen jälkeen. Haastattelujen aikana voi pitää huolen siitä, että tekninen välineistö on kunnossa ja nauhoitus on päällä. Lisäksi haastattelun päättyessä on hyvä pitää haastattelurunko esillä ja pohtia, jäikö jotain oleellista puuttumaan. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184.) Huolehdin myös näistä vaiheista ja niiden toteutumisesta jokaisen haastattelun kohdalla.

Yksi tärkeä keino laadun tarkkailussa ja sen parantamisessa on Hirsjärven ja Hurmeen (2004, 184) mukaan pitää haastattelupäiväkirjaa, johon voidaan kirjoittaa muistiinpanoja ja huomioita haastateltavista, heidän ympäristöstään ja sanomisistaan. Myös tämä vaihe oli tiiviisti mukana haastatteluja tehdessä. Kirjottiin jokaisesta haastattelusta muistiinpanoja, jotka auttoivat myöhemmin kirjoittamisprosessissa sekä tulosten ja johtopäätösten tekemisessä. Kirjoittamalla muistiinpanoja varmistin myös sen, etten unohda oleellisia huomioita haastatteluaineistoista. Haastattelujen laatua parantaa myös litterointi mahdollisimman nopeasti haastattelujen päättymisen jälkeen (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185). Litteroin kaikki haastattelut heti saman päivän aikana.

Työni luotettavuutta pohtiessa on tärkeä ottaa huomioon haastateltavien lähtökohdat. Ainoastaan yksi haastateltavista (H1) kertoi kuuntelevansa aktiivisesti radiouutisia Bauer Median kanavilla. Myös muut haastateltavat ovat kuulleet tekoälyn lukemia radiouutisia, mutta eivät yhtä aktiivisesti kuin H1. Muut haastateltavat pohtivat siis enemmän yleisellä tasolla tekoälyuutisankkurin käyttöä verrattuna H1:seen. H1:llä oli kaikista konkreettisimmat vastaukset tekoälyn lukemista radiouutisista, sillä hän kuunteli uutisia aktiivisesti ennen kuin muutos tekoälyyn siirtymisestä tapahtui ja myös muutoksen jälkeen.

Haastateltavien taustoja pohtiessa on otettava myös huomioon, että lähes kaikki haastateltavat olivat jollain tasolla kiinnostuneita tekoälyn käyttömahdollisuuksista joko vapaa-ajallaan tai töiden puolesta. Koska haastateltavat olivat kiinnostuneita tekoälystä, tämä voi vaikuttaa tuloksiin siitä, että tekoälyn lukemat radiouutiset koettiin loppupeleissä yllättävän myönteiseksi. Jos haastateltavien joukko olisi kohdistunut ihmisiin, jotka eivät ole kiinnostuneita tekoälystä, tulokset olisivat voineet olla erilaisia.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta voidaan arvioida käsitteiden validiteetti ja reliabiliteetti avulla. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2016, 160.) Tavoitteeni oli selvittää, mitä mieltä yleisö on tekoälyuutisankkurista ja onnistuin tavoitteessa. Tarkoitukseni oli tutkia aihetta niin, että saan yleisön mielipiteitä sekä hyvistä että huonoista puolista, jotta tulokset eivät ole puolueellisia. Näin ollen oli mielestäni erityisen tärkeää saada vastaus sekä hyvistä että huonoista puolista etenkin, kun oma ajatukseni muutoksesta on enemmän negatiivinen.

Jos tutkimukseni toistettaisiin uudestaan, tulokset olisivat melko varmasti suhteellisen samat. Perustelen tämän siten, että tietoperusta ja tulokset tukevat toisiaan siitä, että uutistenlukijan äänellä on jossain määrin merkitystä yleisölle. Myös tuloksista tehdyt johtopäätökset liittyvät vahvasti tietoperustaan.

5.5 Oman opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi onnistui kokonaisuudessaan hyvin sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti. Tavoitteeni oli saada opinnäytetyö valmiiksi kevätlukukauden aikana. Onnistuin pitämään itselleni asettamani tavoiteaikataulun.

Opinnäytetyön aloitus oli minulle vaikein osuus opinnäytetyöprosessissa. Alun vaikeudet johtuivat siitä, että lähdin tutkimaan aihetta, joka on uusi ja aikaisempaa tutkimusta tekemästäni rajakusesta ei löytynyt paljon. Hyvin laadittu opinnäytetyön tutkimussuunnitelma auttoi kuitenkin varsinaisen opinnäytetyön aloittamisessa.

Johdannon ja tietoperustan kirjoittamisen jälkeen prosessi alkoi sujua. Seuraava haasteeni oli haastateltavien löytäminen tutkimustani varten. Alkuperäinen suunnitelmani oli tehdä opinnäytetyö toimeksiantona, mutta se ei tällä kertaa onnistunut. Tästä syystä jouduin miettimään uuden keinon haastateltavien hankkimisesta. Hyödynsin haastateltavien hankkimisessa olemassa olevia verkostoja, jolloin sain haastateltavat kasaan. Haastattelujen jälkeen opinnäytetyöprosessini alkoi sujua hyvällä aikataululla, sillä olin saanut opinnäytetyön kannalta välttämättömän aineiston kerättyä.

Opinnäytetyön kirjoittamisen apuna luin muiden tekemiä opinnäytteitä, kandidaatintutkielmia ja prograduja. Sovelsin niissä käytettyjä kirjoitustyyliä omaan opinnäytetyöhöni. Luin erityisesti töitä, joissa menetelmänä oli käytetty haastattelua.

Jälkikäteen tarkasteltuna olisin tehnyt tarkemman aikataulutuksen ja aloittanut haastateltavien etsinnän aikaisemmin. Nämä olisivat nopeuttaneet opinnäytetyöprosessini etenemistä huomattavasti. Opinnäytetyön kirjoittamisen haasteeksi koin myös sen, etten ole aikaisemmin kirjoittanut tutkimustyyppistä sisältöä. Vaikeuksista huolimatta onnistuin asettamissani tavoitteissa sekä aikataullisesti että sisällöllisesti. Opinnäytetyöprosessin jälkeen voi todeta, että tunnen aiheeni hyvin ja minulla on selkeä käsitys tutkimastani aiheesta.

Lähteet

Bauer Media 2024. Bauer Median radiouutiset lukee jatkossa tekoäly. Luettavissa:

<https://www.bauermedia.fi/yritys/tiedotteet/bauer-median-radiouutiset-lukee-jatkossa-tekoaly>. Luettu: 17.1.2025.

Euroopan parlamentti 2020. Mitä tekoäly on ja mihin sitä käytetään? Luettavissa: <https://www.euro-parl.europa.eu/topics/fi/article/20200827STO85804/mita-tekoaly-on-ja-mihin-sita-kaytetaan>. Luettu: 23.1.2025.

Haaga-Helia. s.a. Aineiston anonymisointi. Luettavissa: https://libguides.haaga-helia.fi/Aineiston-hallinta_opinnaytetyossa/Henkilotiedot_opinnaytetyossa. Luettu: 16.4.2025.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Jaakkola, M. 2013. Hyvä journalismi: Käytännön opas kirjoittajalle. Hansaprint Oy. Vantaa.

Kielitoimiston sanakirja s.a. Radioääni. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/radio%C3%A4ni?searchMode=all>. Luettu: 23.1.2025.

Lomu, H. 2010. Minkälaista ääntä ja ilmaisua vaaditaan hyvältä radiojuontajalta radion asiaohjelmissa ja -kanavissa? AMK-opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20470/lomu_heli.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 11.2.2025.

Nieminen, H. & Nordenstreng, K. 2017. Suomen mediamaisema. 4., uudistettu laitos. Vastapaino. Tampere.

Radio Media s.a. Kaupallisen radion historia. Luettavissa: <https://radiomedia.fi/radiotoimiala/radion-historia/>. Luettu: 29.1.2025.

Saaranen-Kauppinen & Puushiekka. s.a. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_4.html. Luettu: 16.4.2025.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Tammi. Helsinki.

Sitra s.a. Tulevaisuussanasto. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/generatiivinen-tekoaly-luova-tekoaly-tuottava-tekoaly/>. Luettu: 23.1.2025.

STT 2016. Radiouutisia eetteriin 90 vuoden verran. Luettavissa: <https://stt.fi/ajankohtaista/radiouutiset-90-vuotta/>. Luettu: 29.1.2025.

STT 2022. Tekoäly ja journalismi – mistä on kyse? Luettavissa: <https://stt.fi/ajankohtaista/tekoaly-ja-journalismi/>. Luettu: 13.2.2025.

Valtanen, J. 2021. Hyvällä tavalla huomaamaton: Radioääni ja sen merkitys radion uutistoimittajien rekrytoijille. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kieli- ja viestintätieteiden laitos. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/74991/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202104092305.pdf>. Luettu: 11.2.2025.

Valo, M.1994. Käsitykset ja vaikutelmat äänestä, kuuntelijoiden arviointia radiopuheen äänellisistä ominaisuuksista. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: [file:///C:/Users/omistaja/Downloads/Valo Maarit screen%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/omistaja/Downloads/Valo Maarit screen%20(2).pdf). Luettu:1.1.2025.

University of Oxford & Reuters Institute 2024. Digital News Report 2024. Elektroninen tietoaineisto. Luettavissa: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024>. Luettu: 13.2.2025.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Suhtautuminen tekoölyyn yleisellä tasolla

- Ennakkoluulot
- Kiinnostuksen taso tekoölyä kohtaan
- Ajatuksia tekoölyn käytöstä

Tekoölyn käyttö journalismissa

- Ajatukset tekoölyn käytöstä journalismissa
- Negatiiviset asiat
- Positiiviset asiat
- Tekoölyn käytön pohdinta aiheiden perusteella

Tekoölyn käyttö radion uutistenlukijana

- Mitä hyvää
- Mitä huonoa
- Vertailu ihmisen lukemiin radiouutisiin
- Pohdinta hyvästä ja huonosta uutisäänestä

Tulevaisuusnäkömät

- Tekoölyuutisankkuriin suhtautuminen tulevaisuudessa
- Ajatukset tekoölyn käytön lisääntymisestä journalistisissa tehtävissä